

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงมโนคติทางวิทยาศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทำนาย สังเกต อธิบาย (POE) เรื่อง แสงและการมองเห็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผลการวิจัย
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทำนาย สังเกต อธิบาย (POE) ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียน

ที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบวัดมโนคติทางวิทยาศาสตร์ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก โดยมีการให้เหตุผลประกอบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 (รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 7)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ภาคผนวก ข)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคำตอบการทดสอบจากแบบวัดมโนคติทางวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์และจัดกลุ่มมโนคติตามลักษณะของการตอบของนักเรียน นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน เพื่อลงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้เชี่ยวชาญ (RAI) ในการจัดกลุ่มแนวคิด โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 85 ซึ่งดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน เท่ากับ 0.9931 (รายละเอียดในภาคผนวก จ) จัดกลุ่มมโนคติทางวิทยาศาสตร์แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ความเข้าใจในมโนคติที่สมบูรณ์ (CU) กลุ่มที่ความเข้าใจมโนคติที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ (PU) กลุ่มที่ความเข้าใจมโนคติที่คลาดเคลื่อนบางส่วน (PS) กลุ่มที่ความเข้าใจมโนคติที่คลาดเคลื่อน (AC) และกลุ่มที่ความไม่เข้าใจ (NU) จากนั้นนับความถี่และหาค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนแต่ละกลุ่มทั้งก่อนและหลังเรียนทั้ง 8 กลุ่มมโนคติและเป็นรายชื่อ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงมโนคติทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง แสงและการมองเห็น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทำนาย สังเกต อธิบาย (POE) ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ผลการศึกษาความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น ก่อน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE พบว่า ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เฉลี่ยเท่ากับ 8.95 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 29.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 7.55 หลังจากจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.05 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 12.40

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์และระดับความ เข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 8 มโนคติ พบว่า นักเรียนมีระดับความเข้าใจมโนคติทาง วิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในทุกมโนคติ โดยนักเรียนมีมโนคติทางวิทยาศาสตร์ที่ ถูกต้องมากที่สุดคือ ผลของแสงสว่างต่อการดำรงชีวิต รองลงมาคือมโนคติการหักเหและการ ใช้ประโยชน์ มโนคติการหักเหของแสง และมโนคติเรื่องสีและการดูคลื่นแสงสีของวัตถุ ส่วนมโนคติที่มีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ มโนคติการหักเหแสงของเลนส์เว้าและเลนส์ บาน รองลงมาคือภาพจากกระจกเว้าและกระจกนูน และมโนคติเรื่องการสะท้อนแสง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษากการเปลี่ยนแปลงมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2556 สามารถอภิปรายมโนคติที่ศึกษา ดังนี้

มโนคติเรื่อง การสะท้อนของแสง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ก่อนเรียนนักเรียน มีความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์เพียงร้อยละ 12.28 หลังเรียนนักเรียนมีระดับความเข้าใจ มโนคติที่สมบูรณ์ ร้อยละ 51.71 โดยนักเรียนสามารถอธิบายถึงลักษณะของแนวรังสีตก กระทบบนพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะเรียบและขรุขระได้ รวมถึงการระบุมุมสะท้อนของรังสี ได้ถูกต้อง เช่น รังสีตกกระทบผิววัตถุที่มีลักษณะผิวเรียบที่บจะเกิดรังสีสะท้อน และมุมตก กระทบจะมีขนาดเท่ากับมุมสะท้อนเสมอ ถ้ารังสีตกกระทบผิววัตถุที่มีลักษณะผิวขรุขระ รังสี

ที่สะท้อนออกมา จะกระจายไม่เป็นระเบียบ ซึ่งนักเรียนมีระดับความเข้าใจมโนคติที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย ฌราภรณ์ บุญกิจ (2553 : 96) ทำการสำรวจตัวแทนความคิดเรื่อง แสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าก่อนเรียนนักเรียนร้อยละ 81.6 มีตัวแทนความคิดว่าแสงตกกระทบวัตถุและย้อนกลับตัวกลางเดิมเกิดขึ้นกับวัตถุทุกชนิดซึ่งมุมตกกระทบจะเท่ากับมุมสะท้อน ซึ่งเป็นไปตามกฎการสะท้อนแสง แต่หลังเรียนกลับพบว่าร้อยละของตัวแทนความคิดที่ถูกต้องตามแนวความคิดทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนไปเป็นร้อยละ 100

มโนคติเรื่อง ภาพจากการสะท้อนแสงของวัตถุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ก่อนเรียนนักเรียนมีระดับความเข้าใจมโนคติที่สมบูรณ์ เพียงร้อยละ 6.58 หลังเรียนนักเรียนร้อยละ 55.92 สามารถระบุคุณสมบัติของวัสดุที่นำมาเคลือบด้านหลังกระจกเงาเพื่อใช้เป็นฉากรับภาพได้ สามารถอธิบายลักษณะการเกิดภาพ ตำแหน่งการเกิดภาพและการเดินทางของแนวรังสีสะท้อนบนกระจกเงาราบได้ แต่ยังไม่พบว่ามีนักเรียนร้อยละ 17.11 มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนบางส่วน และความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ร้อยละ 1.97 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กำไพ พานูตี (2553 : 120) ได้สำรวจมโนคติทางเลือกก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี POE นักเรียนมีมโนคติทางเลือก เรื่อง แสง ในหัวข้อการสะท้อนของแสง 4 กลุ่มและมีมโนคติทางเลือก เรื่อง การเกิดภาพจากกระจกเงาราบ 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ใช้ลักษณะภาพในการอธิบายการเกิดภาพ กลุ่มที่ 2 ใช้หน้าที่ของกระจกในการตอบคำถาม และกลุ่มที่ 3 ใช้ลักษณะการสะท้อนแสงมาอธิบายการเกิดภาพ และหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนามโนคติทางเลือกด้วยวิธี POE แล้วนักเรียนมากกว่าร้อยละ 70 ได้พัฒนามโนคติทางเลือกไปสู่มโนคติทางวิทยาศาสตร์

มโนคติเรื่อง การหักเหของแสง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนมีระดับความเข้าใจมโนคติที่สมบูรณ์ ร้อยละ 68.42 ความเข้าใจที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ ร้อยละ 18.42 ระดับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนบางส่วน ร้อยละ 14.91 แต่ไม่พบความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและความไม่เข้าใจ ซึ่งนักเรียนสามารถอธิบายเป็นมโนคติที่สมบูรณ์ เมื่อแสงผ่านตัวกลางชนิดเดียวกันแต่มีความหนาแน่นน้อยกว่าหรือโปร่งแสงกว่าของตัวกลางแตกต่างกัน จะเกิดการหักเหของแสง โดยมุมตกกระทบและมุมหักเหจะมีค่าไม่เท่ากัน เมื่อค่าของมุมตกกระทบจากตัวกลางที่แตกต่างกันขนาดของมุมหักเหก็จะเปลี่ยนไปจนเกิดมุมที่มีการหักเหเข้าหาเส้นปกติ ซึ่งสอดคล้องกับ Chung-Teh (2003 : 461) ทำการศึกษาความเข้าใจและพัฒนาบทเรียนเรื่อง การสะท้อนและการหักเหของแสง สำหรับนักเรียนเกรด 11 ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 5

เรื่องคือการมองเห็นวัตถุและความหมายของรังสีแสงการสะท้อนของแสง ภาพที่เกิดจากกระจกเงาราบ ภาพที่เกิดจากกระจกเงาโค้งและการหักเหของแสง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนเกรด 11 จำนวน 196 คน โดยที่ 99 คน เรียนด้วยบทเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้เทคนิคแบบทำนาย สังเกต อธิบาย (POE) และอีก 97 คนเรียน โดยสอนด้วยวิธีดั้งเดิม การพัฒนาความเข้าใจของนักเรียนวัดได้จากคะแนนแบบทดสอบวัดความเข้าใจและพิจารณาความคิดรวบยอด พบว่าบทเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ดีขึ้นในหลายๆ ความคิดรวบยอดหลักแต่ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดรวบยอดที่คลาดเคลื่อน เรื่อง การหักเหของแสงต่อมุมวิกฤติ โดยอธิบายคลาดเคลื่อนว่ามุมตกกระทบที่ทำให้มุมหักเหเท่ากับ 90° จะเกิดมุมวิกฤติได้ต่อเมื่อแสงเดินทางจากตัวกลางที่มีความหนาแน่นมากไปสู่ตัวกลางที่เบาซึ่งมีความหนาแน่นน้อย หรือแสงเดินทางจากตัวกลางที่มีดัชนีหักเหต่ำไปสู่ตัวกลางที่มีดัชนีหักเหสูงเท่านั้น หรือแสงเดินทางจากตัวกลางที่มีความเร็วมากไปสู่ตัวกลางที่มีความเร็วช้า และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีดั้งเดิม ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่าการสะท้อนกลับหมดจะเกิดขึ้นในกรณีที่มุมตกกระทบโตกว่ามุมวิกฤติ ขณะที่เกิดการสะท้อนกลับหมด จะไม่มีแสงผ่านเข้าไปสู่ตัวกลางที่ 2 ให้ถูกต้องชัดเจน

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบ ทำนาย สังเกต อธิบาย (POE) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนทฤษฎีการสร้างความรู้จากประสบการณ์โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ที่หลากหลาย เช่น บุคคล เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ จากนั้นผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิด เพื่อขยายความหรือเปลี่ยนแปลงเป็นองค์ความรู้ของตนเอง (นาคำ จันทร์เสริม, 2551 : 227 และ สงกรานต์ มูลศรีแก้ว, 2553 : 96) การจัดการเรียนรู้แบบ POE มีลำดับขั้นที่สามารถสร้างความสนใจให้ผู้เรียนจดจ่อ คิดและเกิดปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา (เกียรติมณี บำรุงไร, 2553 : 126) เริ่มจากขั้นทำนาย (Predict) ผู้เรียนใช้ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมในการคาดคะเนหรือทำนายเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งผู้เรียนยังได้พัฒนาทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร การแสดงความคิดเห็นและอภิปรายกับผู้เรียนหรือผู้สอน ในขั้นทำนายนี้ด้วย ต่อมาขั้นสังเกต (Observe) เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้น โดยผู้เรียนสามารถหาคำตอบได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จากการทดลอง สืบค้นข้อมูล และขั้นสุดท้ายคือขั้นอธิบาย (Explain) เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากขั้นสังเกตแล้วอภิปรายถึงความเหมือนหรือแตกต่างกับขั้นทำนายซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำไปสู่การมีมโนคติทางวิทยาศาสตร์ต่อเรื่องที่กำลังศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับมโนคติของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่มีกับความรู้ใหม่ ที่จะเรียนต่อไปรวมถึงการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

1.2 ครูควรจะทำการศึกษาลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เข้าใจ ก่อนนำไปใช้ และควรจะนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ นักเรียน สามารถพัฒนามโนคติวิทยาศาสตร์ การคิดและการตั้งคำถามของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

1.3 เนื่องจากมีสื่อหลายชนิด ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจนักเรียน การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ให้พร้อม และควรมีการฝึก การใช้งานให้แก่ นักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาและเปรียบเทียบผลการเรียน มโนคติทางวิทยาศาสตร์ โดยการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบทำนาย สังเกต อธิบาย (POE) กับหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ หรือกับสาขา อื่น เช่น เคมี ฟิสิกส์ ฯลฯ หรือจำแนกตามระดับชั้น เพศ อายุ และระดับพัฒนาการทาง สติปัญญา

2.2 ควรมีการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE ไปประยุกต์กับวิธีการ สอนอื่นๆ เพื่อพัฒนาการสอนให้สามารถพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาวิธีการที่จะนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE ไปใช้ใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ และพัฒนาการสอนในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน